

Силабус освітнього компонента

Програма навчальної дисципліни

Безпека праці та професійної діяльності

Шифр та назва спеціальності

263 – Цивільна безпека

Інститут

ННІ Механічної інженерії і транспорту

Освітня програма

Охорона праці

Кафедра

Безпека праці та навколишнього середовища (144)

Рівень освіти

Магістр

Тип дисципліни

Спеціальна (фахова), Обов'язкова

Семестр

Мова викладання 1 Українська

Викладачі, розробники

Янчик Олександр Григорович

Oleksandr.Yanchuk@khnpi.edu.ua

Кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, доцент кафедри безпека праці та навколишнього середовища ННІ МІТ НТУ (ХПІ)

Автор та співавтор 60 наукових та навчально-методичних праць/ Провідний лектор з дисциплін. (Електробезпека), (Запобігання аварій на виробництві), (Безпека праці та професійна підготовка), (Організація безпечного електроспоживання), (Виробнича практика) та (Переддипломна практика) / [Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Загальна інформація

Анотація

Вивчення дисципліни (Безпека праці та професійної діяльності) надає можливість здобувач вищої освіти засвоїти питання щодо організації системи управління охороною праці на підприємстві, організації та установи

Мета та цілі дисципліни

Забезпечення формування у майбутніх інженерів з охорони праці умінь та компетенції для забезпечення ефективного управління охороною праці, поліпшення умов праці з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу і міжнародного досвіду, а також в усвідомленні нерозривної єдності успішної професійної діяльності з обов'язковим дотриманням усіх вимог безпеки праці та запобігання надзвичайних (аварійних) ситуацій у галузі машинобудування/

Формат занять

Лекції, практичні роботи, розробка реферату, самостійна робота, консультації/ Підсумковий контроль – іспит/

Компетентності

Загальні компетентності

ЗК-3/ Здатність приймати обґрунтовані рішення/

ЗК-4/ Здатність діяти соціально відповідально та свідомо/

Спеціальні (фахові) компетенції

СК-1/ Здатність приймати ефективні рішення, керувати/

Результати навчання

РН-4/ Розробляти і реалізовувати соціально-значущі проекти у сфері цивільної безпеки та дотичні до неї міждисциплінарні проекти з урахуванням соціальних, економічних, технічних та правових аспектів/ РН-5/ Розробляти та реалізовувати ефективні заходи, спрямовані на регулювання та забезпечення цивільної безпеки/ РН-6/ Визначати та аналізувати можливі загрози виникнення надзвичайної ситуації, аварії, нещасного випадку на виробництві та оцінювати можливі наслідки та ризики/ РН-11. Розв'язувати проблеми у нових або незнайомих ситуаціях за наявності неповної або обмеженої інформації, оцінювати ризики, здійснювати відповідні дослідження/

РН-15/ Аналізувати та оцінювати стан забезпечення цивільного захисту, техногенної та виробничої безпеки об'єктів, будівель, споруд, інженерних мереж/ РН-16/ Приймати ефективні рішення у складних непередбачуваних умовах, визначати цілі та завдання, аналізувати і порівнювати альтернативи, оцінювати ресурси/ РН-17/ Відшуковувати необхідну інформацію в спеціальній літературі, базах даних, інших джерелах інформації, аналізувати та об'єктивно оцінювати інформацію/

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 120 год/ (4 кредитів ECTS). лекції – 32 год/, практичні роботи – 16 год/, самостійна робота – 72 год/

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Для успішного проходження курсу необхідно мати знання та практичні навички з наступних з дисциплін. (Техногенна та екологічна безпека в умовах виробничо-господарської діяльності), (Системний аналіз у вирішенні задач професійної та промислової безпеки), (Соціальна відповідальність), (Організація безпечного електроспоживання)/

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Лекційні заняття. читання лекції проводиться шляхом начитування матеріалу, для активізації заняття застосовується підготовлений дидактичний матеріал, який демонструється з використанням технічних засобів навчання/

Практичні заняття. проводяться на підставі складених ситуаційних завдань, шляхом проведення розрахунків за визначеними варіантами/

Тестові завдання здобувачі вищої освіти вирішують за допомогою програмного забезпечення Індивідуальні завдання виконуються у формі виконання розрахункового завдання/ При викладанні використовуються наступні методи.

- *пояснювально-ілюстративний метод використовується при вивченні базових законодавчих, нормативно-правових актів та правил щодо запобігання аварій на виробництві - репродуктивний метод застосовується під час повторення вивченого на парі, виконання завдання по вивченню матеріалу для самостійного вивчення/ Діяльність викладача при цьому – аналізувати відповідь здобувачів вищої освіти, виправляти його помилки/ Репродуктивний метод використовується для формування в здобувачів уміння застосовувати знання;*
- *пошуковий метод при використанні комп'ютера разом з програмним забезпеченням та комп'ютерних мереж виникають питання не стільки про засвоєння або запам'ятовування конкретних відомостей, скільки про уміння орієнтуватися у величезній масі доступної інформації добувати з неї конкретні знання правильно будувати запити до інформаційно-пошукових систем уміти швидко і гнучко коригувати свій запит при невдалому пошукові/*

Навчальний матеріал доступні здобувачам через електронний репозитарій Національного технічного університету (Харківський політехнічний інститут) (eNTUKhPIIR) ISSN 2409-5982 та

сайді кафедри безпека праці та навколишнього середовища (Навчально-методичний комплекс дисциплін - магістр - безпека праці та професійної діяльності)

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Тема 1/ Суб'єкти реалізації державної політики в сфері цивільного захисту

Структура цивільного захисту в Україні та її завдання/ Організація системи цивільного захисту на об'єкті господарювання/

Тема 2/ Організація заходів цивільного захисту

суб'єкта господарювання (підприємство, установа, організація)

Зміст та порядок виконання заходів у сфері цивільного захисту на об'єктах суб'єкта господарювання/ Оцінка прийнятих ризиків надзвичайних (аварійних) ситуацій/ Порядок організації підготовки працівників з питань цивільної безпеки/

Тема 3/ Основні законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці в галузі машинобудування

Стан охорони праці в Україні/ Засади державної політики в Україні із питань охорони праці/ Законодавчі документи та нормативно-правові акти з охорони праці/ Система управління охороною праці в галузі машинобудування/ Порядок складання інструкції з охорони праці/

Тема 4/ Проблема гігієни праці та виробничої санітарії в галузі машинобудування

Аналіз умов праці за показниками шкідливості та небезпечності/ Поліпшення стану виробничого середовища, зменшення важкості та напруженості трудового процесу/ Обґрунтування в умовах галузі раціональних заходів і засобів щодо створення нешкідливих умов праці/ Атестація робочих місць за умов праці/

Тема 5/ Проблема профілактики виробничого травматизму та забезпечення промислової безпеки в галузі/

Заходи та засоби підвищення безпеки технологічних процесів і обладнання, характерних для галузі виробництва/ Безпека праці при експлуатації виробничих об'єктів, проведенні монтажних та ремонтних роботах/

Тема 6/ Пожежна безпека на виробництві

Стан пожежної безпеки в Україні / Загальні вимоги пожежної безпеки до будівель, приміщень та зовнішніх установок галузевих об'єктів/ Класифікація будівель і споруд за ступенем вогнестійкості/ Протипожежні перешкоди/ Система забезпечення пожежної безпеки на галузевому

об'єкті

Тема 7/ Безпека праці користувачів персональних електронно-обчислювальних машин Вплив візуального пристрою на організм людини/ 2/ Вимоги до обладнання приміщень для використання персональних електронно-обчислювальних машин/ / Вимоги до обладнання робочого місця оператора персонального комп'ютера/ Типові заходи захисту працівників від впливу візуального на організм оператора/

Тема 8/ Розслідування аварійних ситуацій на виробництві

Основи організації проведення розслідувань аварій на виробництві/ Методика визначення причин та наслідків аварій на виробництві/

Тема 9/ Вимоги Європейського союзу до безпечності промислової продукції/

Директиви Європейського союзу/ Маркування європейської відповідності/ Оцінка відповідності/

Теми практичних занять

Практичне заняття 1/ Тема. Визначення можливих осередків розповсюдження ударної хвилі в наслідок аварій

Практичне заняття 2/ Тема. Оцінка стійкості об'єкта і його елементів до впливу ударної хвилі, як наслідок аварії на об'єкті підвищеної небезпеки

Практичне заняття 3/ Тема. Обґрунтування та оцінка хімічної обстановки на об'єкті підвищеної небезпеки

Практичне заняття 4/ Тема. Розрахунок захисної споруди та їх обладнання машинобудівного підприємства

Практичне заняття 5/ Тема. Організація і планування евакуаційних заходів у випадку надзвичайних ситуацій/

Практичне заняття 6/ Тема. Розрахунок основних критеріїв вибухопожежної небезпеки для приміщень категорій А, Б

Практичне заняття 7/ Тема. Методика визначення часу для евакуації працівників з виробничих приміщень при пожежі

Теми лабораторних робіт

Заповнюється за наявності в плані лабораторних занять/

Самостійна робота

Самостійна робота студента розподіляється. робота із забезпеченню аудиторних занять – вивчення обов'язкової та додаткової літератури, матеріалів лекцій, електронних матеріалів за темами лекцій, рішення заданих завдань, підготовка до поточного контролю- підготовка до здачі модулів та екзаменів/ Всі форми самостійної роботи направлені на поглиблення і закріплення знань здобувача вищої освіти/ Вона забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення конкретної навчальної дисципліни . підручник, навчальні та методичні посібники, конспекти лекцій, практикум/

Курс передбачає виконання індивідуального завдання. реферат (за варіантами тем)

Література та навчальні матеріали

Основна література

Основи професійної безпеки та здоров'я людини. Підручник / За ред/ проф/ В/ В/ Березуцького/ – Х/. ФОП Панова/М/, 2018/ – 553 с// <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/37199>

Управління охороною праці . навчальний посібник для студентів спеціальності – «Цивільна безпека», освітньої програми «Охорона праці» / В/В/ Березуцький/ Харків . ФОП Панова/М/, 2021/ 412 с <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/54108>

Безпека праці в професійній діяльності/ Частина II/ Забезпечення техногенної безпеки та безпечних умов праці О/Г/ Янчик, В/ Ф/, Райко , Ю/А/, Петренко та інші /Навч/ посіб// – НТУ «ХПІ», Харків . 2020/ –

316 с-

<http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/47119>

Ризик-менеджмент використання обладнання та технологій . навч/ посібник для студентів спеціальності 263 «Цивільна безпека», освітня програма «Охорона праці» / В/В/ Березуцький/ Харків . ФОП Панова/М/ 2020/ 424 с/ <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/41884>

Додаткова література

Запобігання аварій на виробництві . навч/ посіб/ для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня із спеціальності 263 – Цивільна безпека / Янчик О/Г/, Богатов О/ І/, Львівська

О/ І/, Толстоусова О/ В/, – Харків. НТУ «ХПІ», 2022/ – 180 с/

<http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPIPress/55980>

Організація електробезпеки в професійній діяльності. навч/ посіб/ для студентів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів із спеціальності 263 – Цивільна безпека / О/ Г/ Янчик, В/ Ф/ Райко, Н/ Д/ Устинова, С/ В/ Котлярова, О/ І/ Львівська – Харків. НТУ «ХПІ», 2022/ – 304 с/ <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/55725>

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

Поточне оцінювання за результатами виконання. тестового завдання- захист результатів розрахунків- захист виконаного реферату

Підсумкове оцінювання екзамен. складання екзамену, за умови виконання усіх завдань курсу, проходження тестування по кожній темі, студент допускається до складання екзамену/ 100 % підсумкове оцінювання у вигляді екзамену (40%) та поточного оцінювання (60%) Розрахунок за поточне оцінювання.

Види завдання	Кількість завдань з дисципліни	Кількість балів за одне завдання
Тестове	2	10
Практичне	6	5
Практичне № 7 підвищеної важкості	1	20
Реферат	1	30
Разом	10	100

Розрахунок балів за екзамен.

- відповіді на теоретичні питання (два питання кожне по 10 балів)-
- рішення задачі (20 балів)

Здобувач вищої освіти вважається допущеним до семестрового екзамену з навчальної дисципліни за умови повного відпрацювання усіх практичних занять, виконання реферату передбачених навчальною програмою з дисципліни/

Таблиця 1/ – Розподіл балів для оцінювання успішності студента для іспиту

Практичні роботи	Результат и проведених тестів	Індивідуальні завдання	Екзамен
20	10	30	40

Шкала оцінювання

Норми академічної етики і політика курсу Сума балів

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ». виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність/ Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту/

Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів 1–34 академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті.

<http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено Завідувач

кафедри

Вячеслав БЕРЕЗУЦЬКИЙ

Гарант ОП

Вячеслав БЕРЕЗУЦЬКИЙ

Національна оцінка

ECTS

Відмінно

A

Добре

B

Добре

C

Задовільно

D

Задовільно

E

Незадовільно (потрібне

FX

додаткове

вивчення) Незадовільно

(потрібне повторне

F

вивчення)